

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
บ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาป่า อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

Development of community-based tourism routes through a participatory process
Baan Hin Sor, Village No. 6, Plaba Sub-district, Phu Rueda District, Loei Province

ศิริรัฐ สมสาร¹ อริศรารวรรณ นิยมรัตน์จรูญ²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

Email: Sirinat1306@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมนี้เป็นงานวิจัยที่ช่วยสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มชาวบ้านหินสอที่จะทำการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ประกอบด้วยกลุ่มกรรมการการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 15 คน โดยมีข้อกำหนดในการคัดเลือกกลุ่มคือต้องเป็นผู้ที่สนใจพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมคือ การจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงจุดเด่นของชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นที่ราบสูง ช่วงอากาศหนาวจะเกิดแม่คะนึ่งขึ้น มีหมอกหนา สัมผัสได้ถึงบรรยากาศที่หนาวเย็น อุณหภูมิติดลบ ผู้วิจัยจึงคิดค้นหาวิธีที่จะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน มีป้ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว แผนที่การท่องเที่ยว เส้นทางเดินเท้า เส้นทางปั่นจักรยาน 2 เส้นทางวิถีชีวิตชุมชนที่เรียบง่าย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยคือ เส้นทางแบบผสมผสานเกิดจากการวางแผนผังในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมองเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจ ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ง่าย เดินชมสวนแก้วมังกร เดินชมสวนแมคคาเดเมีย

Community-based tourism route development through this participatory process is research that supports communities to participate in tourism route development. The objective of this study is to develop tourism routes as well as to participate in the development of Ban Hin Sor community, Village No. 6. The population used in the study is the Hin Sor villagers who will develop tourism routes. It consists of a group of 15 community-based tourism management committees with a requirement to select groups, namely, they must be interested in developing tourism routes Data collection by interviewing Participatory observation and group discussion The research results were

found that The development of community-based tourism route development through a participatory process is the preparation of tourism publicity materials that demonstrate the strength of the community. Because the community is a plateau During the cold weather, Mae Khing occurs, thick fog, senses the cold atmosphere, negative temperature, so the researcher thinks of ways to develop tourism routes to achieve community-based development. There is a tourism promotion board. Tourism map Walking path 2 cycling routes, a simple community lifestyle The results obtained from the research are The mixed route is formed by the layout of the prominent tourist areas. To set the travel route To allow tourists to see or visit an interesting point You can easily walk to various tourist attractions and see the dragon fruit garden. Take a walk through the Macadamia garden.

ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยจะเห็นได้จากตัวเลขของการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย และประเทศไทยเองก็ถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่นำมาท่องเที่ยวมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก โดยต้นทุนของประเทศไทยนั้นมีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ป่า เขา ทะเล แม่น้ำ โบราณสถาน และประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ล้วนแล้วแต่สามารถนำมาใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ แต่การเติบโตของการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ในอดีตที่ผ่านมาพบว่ามาพร้อมกับการลงทุนมหาศาล แลกกับการเพิ่มขึ้นของปัญหาในรูปแบบต่างๆ บางครั้งอาจจะลุกลามไปถึงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ แต่มุ่งเน้นเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวและยอดของตัวเลขรายได้เป็นหลัก โดยที่คนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตบ้านเกิดของตนเอง ท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทางและรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ของชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและเอกชน เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันพร้อมกับการปกป้องและรักษาไว้ให้คนรุ่นหลัง อย่างยั่งยืน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 2560)

จังหวัดเลย เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู ถิ่นที่อยู่ร้อยสงฆ์ มั่นคงความสะอาด ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย ตั้งอยู่ในแอ่งสกลนคร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 540 กิโลเมตร มี 14 อำเภอ สภาพภูมิประเทศเป็นทิวเขาในแนวทางทิศเหนือใต้ ในบริเวณตอนบนของจังหวัดมีอากาศหนาวเย็น เป็นแหล่งเพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ มีความสวยงาม หลากหลาย มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศในฤดูหนาว โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาแห้ว อำเภอด่านซ้ายและอำเภอภูเรือ และในเป้าหมายหลักของการพัฒนาจังหวัดคือการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ของจังหวัด บ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เริ่มก่อตั้งประมาณปี พ.ศ. 2401 เดิมบรรพบุรุษของชาวหินสอ อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านของตำบลโพนสูง ในเขตการปกครองของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และได้อพยพมารวมตัวกัน บริเวณต้นน้ำข้าวมันและเนื่องจากบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านทิศตะวันตก มีลานหินขนวนที่นำมาเขียนแทนดินสอได้ จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านว่า " บ้านหินสอ " มีนายโชน ศรีบุรินทร์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ในปี พ.ศ.2401 และมีนายวุฒิชัย พรหมมานอก เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คราวเรือนที่มีอยู่จริงตามข้อมูล จปฐ. ปี2562 จำนวน 70 ครัวเรือน เป็นประชากร ชาย 137 คน หญิง 124 คน รวมทั้งสิ้นคน 261 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ข้าว มะคาเดเมีย แก้วมังกร บ้านหินสอตั้งชุมชนอยู่ที่ระดับความสูงประมาณ 880 ถึง 900 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ห่างจากอำเภอภูเรือ 26 กิโลเมตรเป็นเส้นทางถนนลาดยาง มีพื้นที่ 10.53 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,850 ไร่ เนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยบริเวณชุมชนมีระดับความสูงอยู่ระหว่าง

820 ถึง 1,156 เมตร เหนือระดับทะเลปานกลางชุมชนตั้งอยู่ที่ระดับความสูงประมาณ 880 เมตรมีที่ราบเหมาะสมสำหรับเพาะปลูก เป็นที่อยู่อาศัย เป็นป่าชุมชน และเป็นที่ทำกินเป็นอีกพื้นที่หนึ่งจัดทำโครงการต่างๆเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านให้มีสภาพที่ดีขึ้นและตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งบ้านหินสอมีชาวบ้านที่มีความสามัคคีมีผู้นำที่คอยประสานงาน ติดต่อข่าวสารในส่วนราชการและกระจายข่าวให้ชาวบ้านหินสอได้ทราบอย่างทั่วถึงและยังสามารถปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่างๆได้ ตลอดจนสนับสนุนและพร้อมในการมีส่วนร่วมกับโครงการที่สามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ได้แต่บ้านหินสอยังมีจุดที่ต้องการพัฒนาคือการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัดและเป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิตของรัฐบาลได้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วคณะกรรมการบริหารจัดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจะเห็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเป็นที่น่าสนใจให้มาเที่ยวมากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือกลุ่มกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 15 คน

การดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยเฉพาะบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ชาวบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย ที่สนใจในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วม

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

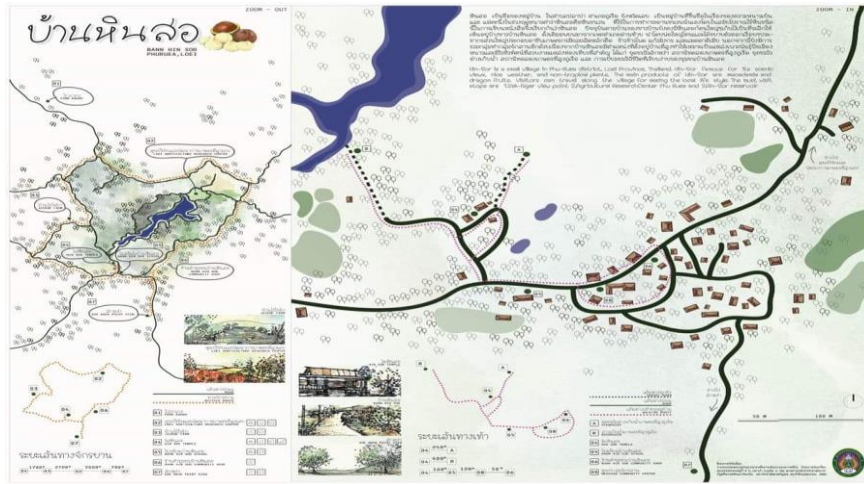
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ชาวบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากกลุ่มที่ชาวบ้านสนใจจะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนบ้านหินสอ หมู่ที่ 6 ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย มีการพัฒนาในรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยได้ลงศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนเก็บรวบรวมข้อมูล วางแผนแก้ไขปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมความต้องการของกลุ่มชุมชนที่จะพัฒนาและต่อยอดไปได้ดังภาพที่แสดงให้เห็น

ภาพที่ 1 แสดงป้ายประวัติหมู่บ้านหินสอสามารถรับรู้เรื่องราวความเป็นมาของบ้านหินสอตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเป็นมาอย่างไรถึงได้ขึ้นชื่อว่าบ้านหินสอ

ภาพที่ 2 แสดงป้ายแผนที่หมู่บ้านแสดงให้เห็นถึงการตั้งบ้านเรือนและบริเวณรอบหมู่บ้าน

ภาพที่ 3 แสดงป้ายบอกเล่าประวัติศาสตร์ชีวิต ความเป็นชุมชน วิถีของชุมชนวัฒนธรรมที่แสดงถึงความยั่งยืน เพื่อนเป็นมรดกให้คนรุ่นต่อไปได้อยู่ดีมีสุข

ภาพที่ 4 แสดงป้ายอ่างเก็บน้ำสถานีทดลองเกษตรที่สูงและจุดชมวิวอ่างเก็บน้ำภูเรือ เพื่อเป็นการกักเก็บน้ำให้ใช้ในการเกษตรของชาวบ้านในยามจำเป็น

ภาพที่ 5 แสดงเส้นทางการเดินทางทำให้นักท่องเที่ยวได้ชมธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวบ้านหินสอ

ภาพที่ 6 แสดงเส้นทางที่นักท่องเที่ยวขับขี่จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวบ้านหินสอปั่นจักรยานชมสวนแก้วมังกรชมสวนแมคคาเดเมีย

ภาพที่ 7 แสดงจุดชมวิวกว้างมองเห็นวิวทิวทัศน์ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ มีภูเขาต้นไม้ที่เต็มไปด้วยต้นไม้สีเขียว

ภาพที่ 8 แสดงการสรุปผลการจัดกิจกรรมมีการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวประกอบกับการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2560). เรื่องเล่าจากพื้นที่สร้างเศรษฐกิจชุมชนฐานรากเปลี่ยนเศรษฐกิจไทย.
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน